

МУЗИКОЛОШКЕ СТУДИЈЕ
ЕЛЕКТРОНСКА ИЗДАЊА
ЗБОРНИЦИ СТУДЕНТСКИХ РАДОВА - СВЕСКА 5/2014.

0010010010001001001000100100010010001010010010
10010010001000100010001001000100010010001000100
0100100100010010001000100010010001001001010011
0100100010001001001001001000100010001001000101
1010001001000100010010010010101001000100010010

М

УЗИКОЛОШКА МРЕЖА
УЗИКОЛОГИЈА У МРЕЖИ

0010010010001001001000100100010010001010010010
10010010001000100010001001000100010010001000100
0100100100010010001000100010010001001001010011
0100100010001001001001001000100010001001000101
1010001001000100010010010010101001000100010010

КАТЕДРА ЗА МУЗИКОЛОГИЈУ
ФАКУЛТЕТ МУЗИЧКЕ УМЕТНОСТИ

МУЗИКОЛОШКЕ СТУДИЈЕ
ЕЛЕКТРОНСКА ИЗДАЊА
ЗБОРНИЦИ СТУДЕНАТСКИХ РАДОВА, СВ. 5/2014.

МУЗИКОЛОШКА МРЕЖА МУЗИКОЛОГИЈА У МРЕЖИ

КАТЕДРА ЗА МУЗИКОЛОГИЈУ
ФАКУЛТЕТ МУЗИЧКЕ УМЕТНОСТИ

ФАКУЛТЕТ МУЗИЧКЕ УМЕТНОСТИ
КАТЕДРА ЗА МУЗИКОЛОГИЈУ
МУЗИКОЛОШКЕ СТУДИЈЕ – ЗБОРНИЦИ РАДОВА СТУДЕНАТА МУЗИКОЛОГИЈЕ, СВ. 5/2014.

Музиколошка мрежа / музикологија у мрежи

Уредник издања
др Ивана Перковић

Студенти уредници
Милица Лазаревић
Дина Војводић
Јана Димитријевић
Оливера Ђуричић
Александра Јовановић
Никола Пејчиновић
Снежана Цвијановић
Мина Шуковић

Рецензенти
др Марија Масникоса
др Тијана Поповић Млађеновић

Техничка припрема
Татјана Керчу

Издавач
Факултет музичке уметности

За издавача
др Дубравка Јовичић, декан Факултета музичке уметности

Главни уредник
др Гордана Каран

ISBN
978-86-88619-51-6

Београд, 2014.

Садржај

УВОДНА РЕЧ	7
ПРЕДГОВОР.....	9

I. ПОЕТИЧКИ, ЕСТЕТИЧКИ И СТИЛИСТИЧКИ СЛОЈ МУЗИЧКОГ ДЕЛА

Ана Ђорђевић

„НАЦИОНАЛНИ“ СТИЛОВИ У БАХОВИМ ФРАНЦУСКИМ И ЕНГЛЕСКИМ СВИТАМА.....	11
--	----

Стефан Савић

СИНТЕЗА СТВАРАЛАШТВА ЈОХАНА СЕБАСТИЈАНА БАХА САГЛЕДАНА КРОЗ МИСУ У ХА-МОЛУ BWV 232 СА ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА ОРКЕСТРАЦИЈУ И ИНСТРУМЕНТАЦИЈУ У СТАВУ ГЛОРИЈА	23
--	----

Оливера Ђуричић

„ДОБА ДАНА“ – МУЗИЧКО ПРИКАЗИВАЊЕ И КОНВЕНЦИЈЕ ХVIII ВЕКА	71
---	----

Јана Димитријевић

У ПОТРАЗИ ЗА ЗНАЧЕЊИМА РЕКВИЈЕМА ВОЛФАНГА АМАДЕУСА МОЦАРТА.....	83
---	----

Никола Пејчиновић

ТОНАЛИТЕТ ПАТОСА У МОЦАРТОВИМ И БЕТОВЕНОВИМ СОНАТАМА ЗА КЛАВИР – ЦЕ-МОЛ.....	99
---	----

Вања Спасић

ОПЕРСКА ЕСТЕТИКА П. И. ЧАЈКОВСКОГ У ОДНОСУ НА ЕСТЕТИКУ ПЕТОРИЦЕ И ВАГНЕРА.....	111
---	-----

Радош Митровић

МАРТИН ХАЈДЕГЕР/ЏОН КЕЈЏ: ОДНОС ПРЕМА у (У)МЕТНОСТИ КАО СЕБЕ-У-ДЕЛО-ПОСТАВЉАЊА ИСТИНЕ	137
--	-----

Бранко Жујковић

ОРАТОРИО ПРОФАНО ДУШАНА РАДИЋА СА СТАНОВИШТА ТЕОРИЈЕ СИНТЕЗИЈСКЕ УМЕТНОСТИ ВЛАДАНА РАДОВАНОВИЋА.....	145
---	-----

II. ЖАНРОВСКА УСМЕРЕНОСТ – СИМФОНИЈСКИ ЖАНР

Бојана Радовановић

РАНЕ СИМФОНИЈЕ КАРЛА ШТАМИЦА КРОЗ ПРИЗМУ СТИЛСКИХ ПРЕЛАМАЊА У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ ХVIII ВЕКА.....	157
--	-----

Снежана Цвијановић

ЦИТАТИ У ХАЈДНОВИМ ЛОНДОНСКИМ СИМФОНИЈАМА: ИЗВОРИ И ТРЕТМАН	169
---	-----

Дина Војводић ОДНОС КЛАСИЦИЗМА И РОМАНТИЗМА. ШУБЕРТОВА ЧЕТВРТА И ПЕТА СИМФОНИЈА.....	185
Марија Вељковић СИМФОНИЈА „СА ОРГУЉАМА“ КАМИЈА СЕН-САНСА КАО РЕПРЕЗЕНТ СИМФОНИЈСКЕ МУЗИКЕ У ФРАНЦУСКОЈ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ XIX ВЕКА	197
Милица Лазаревић СМИСАО ДРАМАТУРГИЈЕ НА МАКРО- И МИКРОПЛАНУ ДРУГЕ СИМФОНИЈЕ ГУСТАВА МАЛЕРА: ХЕРМЕНЕУТИЧКИ НИВОИ	209
III. МУЗИКА И ПОРТРЕТИ	
Неда Колић ПРЕДСТАВЕ ПОЈАЦА НА СРПСКИМ СРЕДЊОВЕКОВНИМ СПОМЕНИЦИМА	217
Александра Јовановић БЕТОВЕН КАО ПРОМЕТЕЈ?	235
Мина Шуковић БЕРЛИОЗОВА ФАНТАСТИЧНА СИМФОНИЈА КАО ПРИМЕР АНТИХЕРОЈСКЕ СИМФОНИЈЕ.....	251
Мина Божанић РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА ЖЕНСКОГ ЛИКА У БАРТОВОКИМ МУЗИЧКО-СЦЕНСКИМ ДЕЛИМА (ОПЕРИ ЗАМАК ПЛАВОБРАДОГ И БАЛЕТИМА ДРВЕНИ ПРИНЦ И ЧУДЕСНИ МАНДАРИН).....	261
IV. РЕЛАЦИЈЕ: ДЕЛО – ПРОШЛОСТ, ПРОШЛОСТ – ДЕЛО	
Катарина Митић СОНАТА ЗА ФЛАУТУ, ВИОЛУ И ХАРФУ КЛОДА ДЕБИСИЈА – ОДНОС ПРЕМА ПРОШЛОСТИ, ТРЕТМАН ИНСТРУМЕНАТА И ФУНКЦИЈА БОЈЕ	293
Бојана Гавриловић РИТУАЛ У МАКАМБИ СРЂАНА ХОФМАНА	311
Татјана Поповић МОЦАРТ И MOZART... LUSTER... LUSTIK... ИРЕНЕ ПОПОВИЋ	349
V. „ДРУГО“ У ОДНОСУ НА ЗАПАДНО-ЕВРОПСКИ КАНОН	
Љубица Поповић МАНИФЕСТАЦИЈА ОРИЕНТАЛИЗМА И ЕГЗОТИЦИЗМА У ПЕРИОДУ <i>FIN DE SIECLE-A</i> НА ПРИМЕРУ ДЕБИСИЈЕВИХ ПАГОДА	371
Јована Петровић РОДНИ ИДЕНТИТЕТ ЖЕНСКОГ ЛИКА У ОПЕРИ <i>ВОЦЕК</i> АЛБАНА БЕРГА	381

Адриана Сабо
ДРУГО ЗА ДРУГОГ – ЦЕЗ МУЗИКА И ДАРИЈУС МИЈО401

VI. ПИСАНА РЕЧ О МУЗИЦИ И ИЗВОЂАШТВУ

Милош Браловић
ФОРМИРАЊЕ НАУКЕ О МУЗИЦИ У НАПИСИМА АРИСТОКСЕНА ИЗ ТАРЕНТА.....413

Маријана Дујовић
РЕЦЕПЦИЈА ДЕЛАТНОСТИ СТАНИСЛАВА БИНИЧКОГ423

Ива Радуловић
МУЗИЧКЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ НА СЦЕНИ КОЛАРЧЕВЕ ЗАДУЖБИНЕ У БЕОГРАДУ
ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА (1941–1944)433

Ненад Ђурђевић
ПОЕТИКА ИЗВОЂАШТВА ИВЕ ПОГОРЕЛИЋА НА ПРИМЕРУ ШЕСТЕ СОНАТЕ
СЕРГЕЈА ПРОКОФЈЕВА.....457

УВОДНА РЕЧ

Није потребно опширније наводити разлоге који су иницирали настанак зборника радова студената музикологије *Музиколошка мрежа / Музикологија у мрежи* који је пред нама. Он је, као и претходне четири свеске публиковане у протеклих седам година, драгоценост сведочанство о сарадњи која се остварује између студената и професора Катедре за музикологију Факултета музичке уметности у Београду. Комплексна „мрежа“ сарадње заснива се на претходним искуствима, посебно оним реализованим кроз зборник *Од Платона до Џона Зорна*, из 2008, публикацију *Ликови и лица музике* из 2010. године, као и издање *Музиколошке перспективе 1-2* из 2012. године. Међутим, као и свака нова књига, и ова има одређене особености по којима се издваја у односу на остале. У овом случају, реч је о томе што зборник издајемо електронским путем, чинећи га тако доступним далеко већем броју заинтересованих читалаца који прате издања путем интернета. Онлајн издаваштво из године у годину привлачи све већи број читалаца, а наши мотиви да се за њега одредимо одређени су могућностима шире доступности, интернационализације садржаја, превазилажења ограничења дистрибуције, али и економским моментом. Имајући то у виду, треба нагласити да захвалност за ово издање дугујемо Комисији за издавачку делатност Факултета музичке уметности, која је недавно „отворила“ опцију електронског издаваштва, а то је било иницирано управо идејама о реализацији овог зборника. Истовремено, овако конципирана књига почетни је корак у изградњи будуће обухватне базе података, која ће пружати могућност претраживања – на српском и на енглеском језику – према именима аутора, тематским областима, кључним речима, појмовима из сажетка итд., а све то ће знатно олакшати приступ објављеним радовима.

Зборник *Музиколошка мрежа / Музикологија у мрежи* разликује се од претходних зборника и по структури уређивачког тима: у припрему издања које је пред нама укључили су, се са великим ентузијазмом, студенти мастер и докторских студија на Одсеку за музикологију и вредно су, још од октобра 2013. године, припремали радове за штампу. Као и у претходним свескама ни овде не постоји хронолошко груписање радова, већ су они груписани у тематски центриране блокове, у складу са проблемским корпусом и потенцијалима текстова.

Кроз ову књигу – као, уосталом и кроз претходне – део наставног процеса у испуњавању (не малих!) захтева у изради семинарског рада, добио је и нову димензију: димензију практичне припреме за послове који спадају у домен креативног рада једног професионалног музиколога. Искуство до којег се том приликом долази од помоћи је у сазревању одговорних, иновативних и доследних младих истраживача и научника. Осим тога, научној, стручној и широј јавности омогућено је да се на савремен и једноставан начин упозна са најновијим резултатима рада музиколошког подмлатка Факултета музичке уметности у Београду, а актуелним и будућим студентима није пружена само инспирација, већ су понуђени и подстицаји и узорни.

др Ивана Перковић

ПРЕДГОВОР

После објављених најуспелијих семинарских радова студената музикологије у зборницима *Од Платона до Џона Зорна, Ликова и лица музике* и *Музиколошке перспективе 1 и 2*, састављен је још један зборник *Музиколошка мрежа / музикологија у мрежи* којим су обухваћени, радови писани током академске 2010/2011. године оцењени највишим оценама. Зборник радова *Музиколошка мрежа: музикологија у мрежи*, разликује се од претходних, по томе што постоји искључиво у електронској верзији, на интернету и доступан је студентима и љубитељима музиколошке литературе широм света. Зато је овим називом означен важан тренутак за студенте музикологије у Србији који се на овај начин по први пут укључују у савремене електронске токове, у мрежу која постоји већ деценијама. Такође, омогућено је „успостављање везе“ (“connecting to”) са ауторима радова. Циљ је да се настави мисија претходно објављених зборника, да колегама пружимо подстрек за даље истраживање, нове идеје за њихове радове и могућност за стицање нових знања која би могла да им буду од велике користи током студија.

Студенти су се и овог пута бавили разноврсним темама, тако да се уреднички тим, који чине студенти мастер студија музикологије, суочио са изазовним задатком приликом расподељивања радова у поглавља. Због разноликости, двадесет и седам радова смо груписали и у логичне тематске јединице: I Поетички, естетички и стилистички слој музичког дела, II Жанровска усмереност – симфонијски жанр, III Музика и портрети, IV Релације: дело–прошlost, прошlost–дело, V „Друго“ у односу на западно-европски канон и VI Писана реч о музици и извођаштву.

У првом поглављу обухваћени су радови у којима су се аутори бавили доприносом развоја националних стилова у свитама Јохана Себастијана Баха у бароку, Баховим стваралаштвом у датом социјалном контексту кроз његово највеће остварење Мису у ха-молу. Ту су и радови у којима је стављен акценат на недоминантну, али присутну естетику мимезиса у периоду класицизма у симфонијама Јозефа Хајдна, значењу це-мола као тоналитета *pathosa* што би се могло схватити топосом, конвенцијом класицизма који спада у категорије стила. Стилској категорији припадају и реторичке фигуре разматране у Моцартовом Реквијему. Један рад посвећен је разликама на естетском нивоу у операма Чајковског у односу на Петорицу. Филозофски, музици XX века допринео је рад у ком се аутор бави естетикама филозофа Мартина Хајдегера и композитора Џона Кејџа, као и међусобним сличностима ради успостављања аналогија. Попут успостављених аналогија између Хајдегера и Кејџа, могу се повући и паралеле између композитора Владана Радовановића и Душана Радића, са становишта синтезијске уметности.

Друго поглавље обухвата радове који се односе на жанровску тематику. У радовима су разматране ране симфоније Карла Штамица, у поређењу са ранокласичарским симфонијама водећих бечких композитора, али кроз призму стилских одлика Манхајмске школе, затим Хајднове *Лондонске симфоније* у којима постоје жанровски различити цитати (у домену световне или духовне музике). Ту су и Шубертова Четврта и Пета симфонија у којима су раз-

матрани стилски елементи класицизма наслеђени у раном романтизму, а анализа цикличног принципа у недовољно истраженој *Симфонији „са оргуљама“* Камија Сен-Санса показује да је овај композитор имао велики удео у изградњи канона француске музике. Херменеутичка разматрања симфонијског стваралаштва Густава Малера заокружују ову целину зборника радова.

У трећем поглављу груписани су текстови који се баве портретисањем ликова, у најширем смислу. Тако представе појаца на средњовековним споменицима отварају поље интердисциплинарних увида из угла ликовне и музичке уметности. Насупрот симфонијама поменутих у претходном поглављу, као делима апсолутне музике, стоји програмска *Фантастична симфонија* Хектора Берлиоза у којој је композитор пројектовао сопствени живот, представљајући себе као хероја, односно антихероја у културно-уметничком контексту у коме је живео и деловао. Бетовен је такође представљен као Прометеј, на изванредан начин попут Берлиоза у *Фантастичној симфонији*. Наспрам радова који обрађују ликове на ликовним споменицима и у симфонијама, ту је и рад посвећен портретисању женских ликова у музичко-сценским делима Беле Бартока.

У наредном, четвртном поглављу, своје место нашли су радови у којима је одређеним композиционо-техничким средствима оживљена прошлост у делима Соната за флауту, виолу и харфу Клода Дебисија, пагански ритуал у композицији *Макамба* Срђана Хофмана, или прича о великану Волфгангу Амадеусу Моцарту у опери *Mozart...Luster...Lustik* Ирене Поповић.

Радови који су груписани у петом поглављу обрађују тему „другости“, било да је реч о егзотицизму у Дебисијевим *Пагодама* или о пореклу и џезу у делима Даријуса Мијоа, који су били основ за разматрање џеза као „другог“ у односу на западноевропску музику и јеврејско порекло као „другог“ у односу на француску културу и националност. Под „другог“ се може свести и рад који је писан из перспективе студија рода, приликом дефинисања женског лика у Берговој опери *Воцек*.

Последње поглавље обухвата радове који се тичу написа о музици и интерпретације. Разматрано је оснивање античке музичке теорије и науке о хармоничким делима Аристоксена из Тарента, затим, Станислав Бинички је представљен у контексту рецепције из перспективе музиколошких написа, док је један рад посвећен сагледавању репертоара у Коларчевој задужбини између два светска рата. На примеру Шесте сонате Прокофјева сагледан је пијанизам са акцентом на интерпретатора овог дела – Ива Погорелића.

На основу кратког прегледа тема које су обухваћене у зборнику *Музиколошка мрежа / музикологија у мрежи*, можемо видети да се методолошки приступи често прожимају, посебно када је реч о стилу и жанру или поетици и естетици једног композитора. Такво прожимање упућује на успостављену методолошку везу између радова у музикологији.

Желели бисмо да овај зборник буде од велике користи онима који се музиком баве или о њој радо читају, да им отвори нове видике, развије идеје и пружи знање које ће бити применљиво. Уједно, ово је једна тематски, разноврсна студија из области музикологије која доприноси обогаћењу постојеће литературе, и овим путем добила је могућност да „успостави везу“ и „улогује“ („login“) се у савремене токове светске музикологије.

принципа у недовољно истраженој *Симфонији „са оргуљама“* Камија Сен-Санса показује да је овај композитор имао велики удео у изградњи канона француске музике.